Sweriges Rijkes Ständers Besluth, Åhr 1625. ...

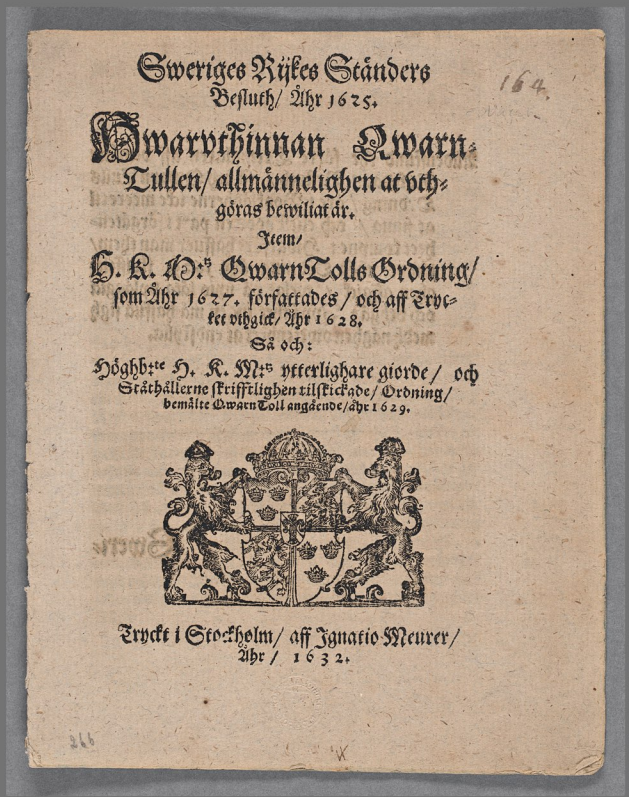

Sweriges Rijkes Ständers
Besluth/ Åhr 1625.

Swarvthinnan Qwarn-
Tullen/ allmänneligen at bth-
göras bewiliat är.

Item/

H. K. M:ts Qwarn Tolls Ordning/
som Åhr 1627. författades/ och aff Tryc-
ket vthgick/ Åhr 1628.

Så och:

Höghbrte H. K. M:ts ytterligare giorde/ och
Stråthållerne skrifftligen tilskickade/ Ordning/
bemälte Qwarn Toll angående/ åhr 1629.

Tryckt i Stockholm/ aff Ignatio Meurer/
Åhr/ 1632.

SOT // Kungl. förordningar / 1. saml.

Tillkomstår 1632
Digitaliserad år 2016

KUNGL. BIBLIOTEKET
National Library of Sweden

Sweriges Rijkes Ständers Besluth/ Åhr 1625.

Swarvthinnan Awarn-Tullen/ allmännelighen at vthgöras bewiliat är.

Item/

H. K. M:ts Gwarn Tolls Ordning/

som Åhr 1627. författades/ och aff Tryckeet vthgick/ Åhr 1628.

Så och:

Höghb:te H. K. M:ts ytterligare giorde/ och Ståthållerne skrifftligen tilskickade/ Ordning/ bemälte Gwarn Toll angående/ åhr 1629.

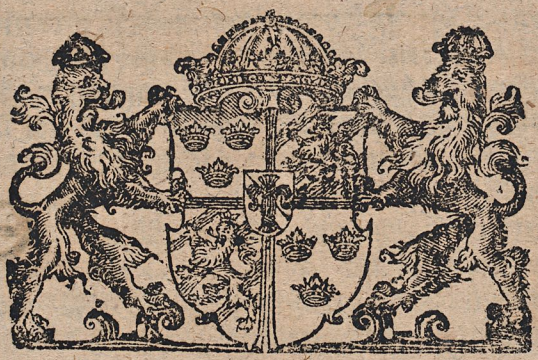

Tryckt i Stockholm/ aff Ignatio Meurer/ Åhr/ 1632.

Alldenstund the förre Exemplaren aff bemälte Rijkzdags Besluth / så och Qwarn Tulls Ordning / åre i Booklådherne icke meere til at finna / och eliest hoos en part i förgåtenheet kompne: Hwarföre haffuer man them / jämpte then Ordning åhr 1629. skriffteligen affgick / welat på nyio låta opläggia och vthgå: Vppå thet ingen må haffua sigh medh någhen oweetenheet at endskylla.

Sweri-

Sweriges Rijkes Ständers Besluth/ 1625. A.

Wij effterskreffne Sweriges Rijkes Rådh och Ständer/ Grefwer/ Frijherrer/ Biskoper/ Adel/ Klerkerij/ Krijgzbefåhl/ Borgerskap och menighe Almoghe/ som til thetta Möthee hafwe warit församblade på wåre egne wegne så fullmechtigade aff alle Landzänder/ Göre witterligit/ at effter som Kong. May. wår allernädigste Herre haffuer nädigst behaghat at kalla oß tilsamman/ om Rijkzens tilstånd och tilstundande fahrligheeter at vnderrätta/ och wårt ödmiuke betänkiande at plägha/ huru näst Gudh/ all olycko och förderff beqwemligst är at förebyggia och affwärja: Så hafwe wij oß först vppå vndfängen Befalning hörsamligen och vnderdänigst inställt/ och alt medh högste flijt effter wåre bästa förstånd öfwerwägat och betrachtat/ först Rijkzens wårt kåre Fädherneslandz och alles wåres fahra/ som oß anten vthi Naboskapet eller ock aff the Påweskes segerfulle framgång och wijde vthseende intentioner och förehaffuande påhänge: Sedhan all medhel och wägher genom hwilke wij kunne besinna alle fiendelighe och skadelighe Anslagh anten medh godho eller skarpheet at wara til affstyra/ och effter moghet betänckiande fattat effterföliande resolution, Kong. May. wår allernädigste Herre ther til vnderdänlighen styrckt och tilrådt/ och oß sielffue på wåre egne och wore Medhbröders wegner som hemma äre/ således föreenat/ samsatt/ beslutet/ och föraffskedhat som föllier:

Så myckit wår och Rijkzens fahra wedhkommer/ be-

finne wij then i thesse tijdher ganska stoor/ i thet wij icke allenast moste stå uthi then widtlöfftigheet medh Konungen och Polniske Cronan / och ehwadh H. K. M. och ther til gör/ lijkwäl icke kan finna någhot sätt eller medhel at affhandla then Twisten/ och bringa oß och Rijket i någhon säker eller tryggheet på then sidhan / så widh at och görligh̃en märkes/ thet intet alfwar hoos the Poler är på färde / men alt til tijdhwinning wändt och dirigerat: Uthan wij moste och sij alle andre wäre Grannar stå uthi Wapn / och Elden at brinna rundt omkring om oß / och eendels hoos alle wäre Wänner / Religions eller Blodzförwandter / affhwilkes fahrligheeter wäre icke litet ökas/ och ther them annorlunda än wäl gingo (hwilket Gudh mildeligh̃en affwende) skulle wij sedan deste större last och börda dragha moste.

På thet nu Kong. May. Fädherneslandet och wij sielfwe icke mågh̃e på all hendelse wara rådhlöse / och wäre Owänners förehafwande och fiendtligh̃e infall underkastade: Tå hafwe wij för gott funnit/ tilrådt och styrckt Kon. May. at försörja sigh och Rijket medh een anseenligh stådzwarande Krijgsmacht / som kunde ligge och bewaka Rijkzens Gräntze Fästninger och Städher på alle orter/ så ock wara wederredha i marken i Liffland / så wäl som här i Swerige / och til Stös / at affhälle Fienderne och företagh̃e them genom Gudz tilhielp / alt hopp någhot emoot oß at uthrätta.

Hwilket medhel / fuller är näst Gudz Nampns åkallan och til hielp thet rätte / kraffeigste och bäste som uptänckies kan/ brukeligit i alle wälbeställte stadigh̃e Regimenten / och aff wäre Förfädher och oß sielfwe någhorlunda in til thenna Dagh̃en practiceret, hwilket och förthan nepligen någhot Regimente beståndige wara kan.

Men

Men effter til en sådan anseenligh Krijgzmacht / som thetta widtbeläghne Rijket och thes stärre äthskilde Gräntzer / skal genom Gudz nådhe / medh krafft kunne förswara / wil behöffues een stoor kostnadt / hwilket jämpte alle andre nödighe Vthgiffter at vthstå / the ährlige Inkompster medh the hielper som nu på Landet ligge / icke kunne förslå / och tilräckia: Hwarföre hafwe wij thetta ärendet nogha och flijteige skärskodhat och betencke / och först befunnet / at the Hielper och owisse Skattar som nu på Landet liggie / icke mycket wille förslå / fast the än skole påökas / effter ty the förnämbste Ständer och Rijkeste i Landet medh sine Hion / Landbönder och Folck äre ther frije före / sompt genom vndfängne privilegier, sompt aff sedhwane / Ther til medh faller ther sådane Affkortningar aff äthskilligha orsaaker / så at the doch litet förslå / och ther man wil nägghon Skatt eller hielp förröka / blefwe ock the fåå aff Almoghen som än nu förmögne äre aldeles vthfattighe och arme / Och ferdeles all Skatt och Crono moste på sidstlychtonne ödeläggias.

Wij hafwe förthenskull behiertat Fädherneslandzens nödh på then ena sidhan / och wåre Medhbröders och Ständers / serdeles Almogens träng i Landet / på then andra sidhan / all ting medh flijt öfwerwägha / och tå intet medhel kunnat finne nyttigt och gagneligh / medh mindre at alle Ständ tillijka godhwilligen sigh lempade och förstodhe ther til / serdeles at then Fattighe til lijfsa / the Rijke och Förmögne / som störste intresset hafwe i Rijkzens wälstånd / och så giorde thet måste.

At nu thetta skee och erhållas kunde / vthan privilegerade Ständz store förfång och præjudicio, Tå hafwe wij vpteänckt / Kong. May. föreslaghet / approberat och gilla / at en Tull Cronan tillägges måtte aff all then Sädh eller

Spannmål som föres til Qwarn at malas / ehwem ehen ehl-
hörer / Adel eller Oadel / Leckt och Lärd / ingen vndanta-
ghande / som vnder Sweriges Crono är besitten eller ther
wistas: Och gäller liska / hwadh heller Qwarnen hörer
Cronan / Frelset eller Skatten til.

Och hafwa wij aff Ridderskapet och Adelen icke alle-
nast godhwilligen vthloffuat och oß här medh för obliger-
ret, at wele them andra Ständerne til exempel, efterdöme
och lijsa / sielfwe vthgöra / förbemälte Tull aff then Sädh
wij male låte / så ock tilhälla wåre Ladegärdz Bönder och
Hion at göra thet samma liska widh andra / vthan och drag-
ne aff then kärleek wij äre skyldighe / och bäre som trogne
Vndersåter och Patrioter til Kong. Mayt. och Fädernes-
landet. Tå hafwe wij icke welet ansij wärt privilegium
och Rättigheet / wij haffue öfwer och vthi wåre egne Qwar-
ner / vthan frijwilligt och aff berädde modhe tillåtet at så
wäl aff wåre Frelses Qwarner the liggia innan om wåre
Sätheg ärder eller vthan / som aff Cronones / samma Tull
taghas må: Dogh oß wär Egendom vthi wåre Ström-
mar och andre thesses Bygningar / så och wär wahnlige Tull
och Rättigheet i förbemälte wåre Qwarner at så här efter
som här til / bruka / niuta och bätra / förbehållit.

Medh samma Godhwilligheet hafwe ock wij andre
Ständer förstreffne Qwarn Tull til Cronones gagn och
bästa at vthläggia oß vppåtaghit: Och efter om Wädher
och Bäcke Qwarner näghot betänckiande är infallet / så är
thet gott funnet / at Kong. May. deputerade sine Com-
missarier i Landzänderne / hwilke medh Häredzhöffdingen
och Nämbden i hwario Häredh och Sochn ransakade Land-
zens och Vndersäternes lägenheet / och hwadh skääl Qwar-
nen hafwer at stå eller riffuas: Och serdeles at ther som

Odel-

Odel Qwarner finnes så när wedh handen / at Sochne eller Häredzmän kunne medh godh beqwemligheet komma dijt / ock få sin torfftighe Sädh malen / at Wädher ock Bäcke Qwarner the som Odel Qwarner ligge til meens / effter Häredz Doom vthrijfwas och affskaffas: Men hwar anten icke nägbre Odel Qwarner äro när til handz och i beqwemligheet läghe / eller ock så ond wägh / at man icke vthan stoort beswär kan komma dijt / eller Stadhen och Landet kräfwer mehre Sädh malen / än Odel Qwarner kunne affmale / eller ock at Odelqwarner icke altijdh gå / Tå skal Wädher ock Bäckeqwarner blifwa widh macht / och stände ther medh alt effter Häredznämbdz Doom / hwadh heller Qwarnen skal stå eller rijffuas / dogh så at then bewilliade Tull til Cronan giffs / så aff Bäcke som Odelqwarner / effter som ther malas vppå.

Om Handqwarner är således affteaalt / at alle så i Städherne som å Landet mägbe wäl behålla them i sine Huuß til at göra ther Gryn vppå / och at then fattighe som liteet hafwer at mala / kan deste beqwemligare tilkomma. Men effter thenne bewilliande Tull ther medh skulle kunne göres til en stoor deel onyttigh / Hwarföre skole alle the som Handqwarner wele bruka å Landet i sitt Huuß / giffue sigh an på Tinget / och låte ther anteckna sitt Nampn / såsom ock sielfwe säija / huru myckit och hwadh handa Sädh / han ther på om åhret ärnar och förmär at mala / och erleggie så widh Tinget äth Fougden Tullen som affgåår / och bruke sedhan Handqwarner som sagdt är. Wil ock någhon i Städherne hafwa Handqwarner i sitt Huuß / han gifwe sigh an på Accijs Bodhan hoos Accijs Mästaren / at han begärer Handqwarnen til behålla: Och gifwe så sedhan tilkenna / när och huru myckit han mala wil / afläggandes

Tullen

Tullen och tagandes ther förloff åå. Men ther någhon wil bruka Handqwarner/ och icke således gifwer sigh an å Tinget eller Accijs Bodhan/ vthläggiandes then Tull ther aff bör/ eller och lånar sin Handqwarn androm/ han skal icke ytterlighare någhon sådhan Rättigheet bruka måghe/ och straffas än tå effter Häredz/ Borgmestare och Rädz Doom. Men Hästeqwarner skole ingestädhes/ hwarken å Land eller i Städherne tillåtes/ widh höghste straff tilgörandes/ om någhon thet sigh vnderstår: O ther någhre åre åå gång/ the skole strax såsom Odelqwarnerne præjudicerlige affskaffas.

Hwadh widhare stelffue Tullens stoorleek och quantitet wedhkommer/ ther om är så beslutet/ at på thet the Fattighe måghe kenna någhon lijsa/ och the Förmögne som bättre Rädh hafwa/ och kräßligare wele lefwa/ måghe dragha så myckit swårare börda. Therföre skal aff een Tunna Haffra eller Blandkorn som föres til Qwarns giffuas twå öre. Aff en Tunna reent Korn tree öre. Aff een Tunna blandat Rogh och Korn fyra öre. Aff en Tunna Malt tree öre. Aff en Tunna Erter som föres til Qwarns sex öre. Aff en Tunna Boehwete sex öre. Aff en Tunna reen Rogh otta öre. Aff en Tunna Hwete som maals tolff öre. Och thenna Tull wele wij sampt Mälden skicka til Qwarnen ock then godhwillelighen öfwerlefwerera.

Om thenne Tulls Vthfordring eller Inkräffuiande åre wij så föreente/ at then beqwembligst kan förpachtas/ anten Mölnaren eller Qwarnåghanden/ om han wil så godh skääl gifwa som annan Man/ och rättwijst är: Men hwar icke/ at tå Kong. Mayest. förordnar någhon wiß Man som vpteknar hwadh Mäld som faller/ och vpbäär

Cro-

Cronones Tull och Rättigheet / Men i andre måtto sigh intet wijdhare medh Qwarnen til Aghandens præjudicio befatter.

Wijdhare haſwe wij oß och samſatt / och ther hän godhwilligen förklarat / at ther så hända kunde / hwilket Gudh täcktes mildeligen affwenda / at Kongl. Mayeſt. och Fädherneslandet näghot swärt Örligh eller fahra uppå komme / förr än thenne Qwarn Tull öfwer alt Rijket kunde komma i sin fulle gång / Tå wele wij i medler tijdh för oß / så och hoos wäre Wänner och bekende / vthaff alle Ständ bearbeta / och läte oß wara anleghat / at förmå the Förmögne til at på Kong. May:tz nädighſte päminnelse göra een anseenligh försträckning til Cronan efter Rädh och Embte / förmedelſt hwilken Krijgzmachtens vnderhåld draghas och lättas kan / ther om framdeles vthur hwar provincie, Stichtet eller Stadhen Rättelſe til Hofwet föllia skal.

Til thet sidſte / hwar ock näghen fahra sigh uppadhe / och wij ther om aff Kong. May. warnade och fodraade bliffua / tå haſwe wij oß godhwilligen tilbudhit och förklarat / at wij alle sampteligen som boo åå Landet eller i Städherne / wele wara wedherredha til Landzens och Rijkzens Wärn och Förſwar / när som hälſt påbudhet warder / läta oß finna på the orter och stellen / som oß bliffuer befalt / medh nödtorfftigh koſt och sådane Wärior förſedde och vthruſtade / som hwars och ens Embte och Rädh bäſt tillåther: Och på thet alt må färdigt wara när som omtränger / therföre wele wij nu som i förledne åhr läthe skriffua Allmoghen i wiſſe rotar / och föllie them som Kong. May. oß til förman förordnandes warder.

Och efter wij wiſſerligen förmodhe / at hwar alle

Man här til godhwilligen förstår / och medh thenn trooheet och benägenheet / såsom wij thet meent hafwe / och en ährligh Man anstår / kommer på thesse föreskreffne sätten / Fädherneslandet til hielp och bijstånd / at the jw skole wara nyttige medel för Kong. May. och Cronan och oß sampt wäre Medhbröder drägeligst och vthan stoor Tunga / och Tullen kunne i framtijden / när thet kommer på gang / lätta och lijsa Almoghen ifrån myckin byrda / the nu oundwijkeligen nödgas at vthstå: Therföre haffue wij ock theetta alt så myckit willigare tilbudet / oß förplichtet och vthloffuat / och skal så aff oß / som aff wäre Medhbröder och Ständzförwanter / som hemma ähre / trooligheen / flijteligheen och godhwilligen efterkommet och fulbordat warda: Efter som wij och wele thenn hwar i synnerheet sakernes tilstånd och lägenheet vnderrätta och informera, hwar och så offta behoff görs. Til ytterm̃era wisso at wij thette alt således som förskriffuit står hafwe gott funnet / beslutet och föraffskedet / och skal aff oß och alle wäre Medhledemoter och Ständer willigt och trooligheen efterkommet warda: Therföre haffue wij thette medh wäre Händer vnderskrifwit / och wetterligen läthet sättia wäre Jnsegel här nedhan före / Actum Stockholm thenn 2. Aprilis Ähr 1625.

Gwarn-

Qwarn Tolls Ordning/
Åhr/ 1627.

Wij Gustaff Adolph/ medh Gudz Nådhe/ Sweriges/ Göthes och Wendes Konung/ Stoorfurste til Finland/ Hertigh vthi Estland och Carelen/ Herre vthöfwer Ingermanneland/ &c. Göre witterligit/ at ehuru wål sampteligha Rijkzens Ständer på then Rijkzdagh Åhr 1625. här i Stockholm höltes/ enhelleligen haffue bewilliat och samtyckt Oß och Fäderneslandet til styrckia och bijstånd en lideligh Tull aff all then Sådh som aff Undersåterne til Qwarn föres pläger/ vthlofwandes för sigh ock sine Medhbröder samma Tull redeligheen vthgöra wilia: Så befinne wij doghligt wål/ at ther medh skeer ett stoore vndersleff/ och Oß och Cronan icke skeer then rättigheet som bordes/ther aff wij och Fäderneslandet en merckeligh Skadhe och Affsaknat taghe. Hwarföre/ på thet medh be.te Tull må skee een richtigheet/ och sådhant skadeligit vndersleff och bedrogh i tijdh wärias och förekommas/ hafwe wij thenne efterföliande Ordning/ såsom then bäste och tienligeste nu för thenne tijdhen finnes kan/ författa låtit/ Ther efter wij ock wele/ at alle wäre trogne Undersåter/ så Andelige som Werldzlige/ Adel och Oadel sigh rätta skole.

Til thet Första/ Skole alle Handqwarner vthi hela Rijket/ hoos Adel och Oadel/ hwar och en i synnerheet affskaffas/ och Undersåterne i then stadhen igen medh theras Mål sökia Tollqwarnar/ hälst vti the Landzänder som icke så fierran aflegne äre/ at them omögeligit nägen annor Qwarn nå eller besökia kunne/ Och ther ellies nägerstädes på Landet kan wara feel på Tullqwarnar/ wele wij then Förordning göra låte/ at flere bådhe Wato och Wädherqwarnar skole vpbygde warde. Til

Til thet Andra / Fördröyſtar sigh och sedhan någon / ehoo han är / at bruka Handqwarner / i sitt Hws / ock vthi så motte wår Tull och Rättigheet förſnillar / Then samme som ther medh beſlagen warder / skal effter flijtigh och noghe åthwarning böta förſte gången 10. Daler / andre gången 40. Daler. Kommer han tridie resan igen / wari straffat / som Wår och Crogones Tiwff.

Til thet Tridie / Och på thet alt tilfälle til sådana Handqwarner må förtages / wele wij här medh alfwarligen förbudie haffua widh alle Steenbrott vthi hela Rijket / at ingen må eller skal bryta och tilhugga någen Handqwarn: Eller och någhen Vnderſåte / ehoo han är / förſkriffue sigh Handqwarnesstenar / vthan Landz / och them i Rijket införa. Warder någhon ther medh befunnen / then samme skal til hundrade Dalers böther förfallen warda.

Til thet Fierde / Sedan skole förordnes godhe ock beskedelige Män til Commiſs. öfwer be.te Qwarntull / så många wti hwar Landzända som behöffues. The samme skole medh alfwar ock flijt Vnderſåterne förkunna och förehålla the store vnderſleff som här til dadz medh Miöltullen skeedt är / fordrandes aff Preſter / Borgerſkapet ock gemene Almogen i Städer och å Landet / theres hand och tilſägyelſe / at the widh then Eedh ock Plicht som the Oß ock Cronan med förbundne äre / loffue och beplichte sigh thervthinnan wela ock skola göra hwadh som rätt ock redeligit är / Och samma wår ock Rijkzens Intrade vthi ingen motto förſnilla eller förſnilla låta: Men Adelen the som här tilſtädes äre / göre theres Plicht och Tilſägyelſe in för wårt Rijkz Rådh / Och the som hemma äre / för Ståthållerne i hwar Landzände / at the i lijka motto Oß och Cronan wår Rättigheet troligen vthgöra wele.

Til

Til thet Fempte/ Skole Stäthållerne i Landzänderne/ hwar i sitt Stäthållaredöme förordna wedh wåre Tullqwarner godhe Mölnare. Men Adelen och andre som Qwarner ägha/ måge sättia theres egne Mölnare (hwilke icke theste mindre skole holla then richtigheet på hwadh som males/ och göre ther beskedh före/ såsom wåre och Cronones Mölnare) särdeles them som skriffua ock läsa kunne/ hwilke skole anteckna all then Sädh som aff Adel eller Oadel/ Präster/ Borgare eller Bönder / aff Städerne eller Landzbygden/ föres til Qwarnen.

Til thet Siette / Och på thet Mölnaren medh mycken skriffning må förskones/ skal Stäthållaren låta Tryckia en hoop medh Zedler eller Poleter/ ther wthinnan spacia leffde åre för nampnen / Så ock hwadh handa slags Sädh til Qwarn föres/ och Mölnaren några tusende stycker ther aff tilställa/ wthi hwilke han sedhan / när Bonden kommer medh sin Mäld til Qwarnen/ hans nampn/ så ock hwadh slagz Sädh han then resan dijt förde haffuer/ inskriffwa skal / och giffua så Bonden samme Zedel medh sigh hem tilbaker igen.

Til thet Siwnde / Sedhan skal hwar och en somsådana Zedlar bekommit haffuer/ när han kommer ifrån Qwarnen / antingen näste Predikedagh eller elliest i Wekun/ när så lägenheet giffs / leffuerere them sin Kyrkieherde och Sochnepräst/ hwilen Zedlerne til sigh anamme/ och sedan effter handen som the inlefwereres til hwar ottonde eller fiortonde Dagh Commiss. tilskicka skal/ på thet Almoghen medh onödigh Skiußning och Gästning må förskont warda. Doch stände them aff Adel och andre förnehme Sochne Män fritt/ antingen the wele lefwerere them Sochnepräst/ eller och stelffue förskicka them Commiss. tilhanda.

Til thet Åttonde/ Så skole och Commiss. effter som Zedlerne ifrån Presterskapet inkomma / tilhålla ther ett richtigt Register och Längd vppå/ och them sedhan Månatligen Bookhållaren vthi Landzändan tilskicka/ at han them til Books föra och ther vppå en richtighet hålla må.

Til thet Nyionde/ Vthi lyka måtto skole och Commiss. holla en wiß lengd på alle the familier vthi theres Commissariat äro: så i Städerne som å Landet/ och effter Zedlerne grannerligen ransaka och förfara/ hwadh och huru mykit hwar och en familia hafwer mala låtet/ Och ther the befinna/ at någen haffuer mindre malet/ än hans familia är starck til/ Then samma skole the tagha til förhöör/ och noga förfara hwar vppå feelet hånger. Beslås någhen antingen haffua bruket Handqwarnerne eller elliest i någhen motto Wär och Cronones Toll och Inkompster försnillat hafwa/ then samma skal wara saakfallen til the böter som vthi then andra Puncten om Handqwarnerne förmält ståår. Ther och Commissarierne bäre någen mißtancka til någhen Adelsman/ at han effter Zedlerne icke hade giordt hwadh rätt är/ tå skal han ståmma then samma til Tings/ ther Saaken ransakes och swares/ och sedhan Dom å tages/ in foro competenti, effter såsom Privilegierne ther om förmå / men alle andre Ståndz Personer swara och dömes på Tinget och Rådhstuffuen.

Til thet Tyionde / Är och någhen som skiuter ther vppå/ at han hafwer widh andre Qwarner vti en annan Commissariat mala låtet / effter som ingen skal förbudit warda/ at mala ehwar honom bäst synes / och honom faller lägligest/ Så skole Commissarierne conferera sine Längder tilhopa/ och pröfwa om thet så finnes i sanning som han föregiffuer/ Fins han hafwa berättet sanningen/ ware Saklöös: Hwar och icke/ stände thet straff som åfwenbemält är.

Til

Til thet Elloffte/ Försumma och Commiss. någen Familia eller Hwohåld/och icke såsom sigh bör/medh flijt ther efftet ransaka/ at Oß och Cronen måtthee rätt/ skole the för hwar Familia the således försuma/ til tiyo Dalers böter förfaldne warda.

Til thet Tolffte/ Och på thet här medh thesse bättre Richtigheet skee må/ skole Commiss. en gång om åhret/ antingen om Wåren Walborgmessa/ eller om Hösten Mårmässa tijdh/stemma all Almogen vthi then Landzänden tilsamman/ och ther ransaka hwadh och huru myckit hwar och en thet åhret öfwer hafwer malet/ Och then som tå befinnes hafftua wåre och Cronones Renter försnillat/ medh then samme skal procederes och hållas som vthi förre Puncterne är förmält. Theßemellan skole the på någon Ort vthi Landzänden stilla blijffua/ och Undersåterne medh aff och anresende ingeledes betunga.

Til thet Sidste/Hwadh vpbörden wedkommer/ skole Stähållarne och Mölnare allena hafwa ther medh til at göra/ Och Stähållaren Månatligen/ efftet som Zedlerne aff Commiss: til Bokhållaren förskickade äre/ vthwijsa/ infordra Penningerne/och them oförsumat i rätten tijdh til wår RenteCammer förskicka. Och ther tå något feel finnes hoos Mölnaren/ at han efftet Zedlernes innehold Penningerne icke lefwerera kan/ Skal han aff Stähållaren Tingföras/och ther Saaken skärskodas och Dom å fällas. Sedhan skole Commiss: hwarken medh Mölnare eller Vpbörden hafwa til at beställa. Datum på wåre Konungzligha Slott Stockholm/ then 22. Decembris, Anno 1627.

GUSTAVUS ADOLPHUS.

H. K.

H. K. M:ts sidhermere vthgångne Qwarn Tolls Ordning/ 1629.

Wij Gustaff Adolph medh Gudz Nådhe/ Swerigis/ Göthes och Wendes Konnung/ Stoorfurste til Finland/ Hertigh vthi Estland och Carelen/ Herre vthöffuer Ingermanneland. Göre witterligit/ at ehuru wål wij wår giorde Ordning/ huruledes Qwarn Tollen här vthi wårt Rijke vthi stet rätta skick och elle ställas/ och aff allom richtigt och räteträdeligh afläggies/ vpbåres och reede före göres skulle/ aff Tryckeet hafwe vthgå låtit/ Så befinnes doch ehervthinnan så stoort vndersleff/ at ther wij wål hade förmodhet/ at näghot merkligher Krijgzsakerne vthi thesse beswärlige tijdher/ til vnderstödh och bijstand stijga skulle/ haffuer han här til fast ringa räntat och förslagit. Hwarföre/ och på thet tilfället/ otroheet och mißbruk at öffua/ må them som ther medh vmgå och haffue at beställa/ så mykit meere förtaghes/ Så haffue wij för godh funnit och anseedt/ at medh bemälte Qwarn-Toll/ som här vnder förmåles/ här effter hållas skal: Nembligh:

Först. Skole alle wåre Stähållare wara förtenckte/ Arrendatorerne strax alfwarligen förehålla/ och ther hen drijffua/ at the hwar vthi sitt Arrende, wisse Lengder vnder Häredz Signete/ vthan drögzmål vpräkte och hålla skole/ och ther vthinnan granneligen vpskriffua och optekna/ hwad för Ödel eller andre Toll eller Sqwaltequarner/ thet ware sigh wåre egne/ Adelens eller Andres som vthi theres Befalningar finnes/ ingen vthslutandes/ Så ock huru många Tunner hwar och en vthi Affradt eller Spannmåls Toll räntar/ ock vthi Jordeboken är införd före: Hwilke Längder så

det så snart the duble förfärdigade åro / Stachållaren then ene til wår Räckninge Cammar strax förskicka / och Arrendatorerne then andre sigh vthi Qwarn Tollens vpbärande / til rättelse behålla skole.

2. Sedhan. Vppå thet Sqwalterne icke mäghe wara Odel och Tullqwarnerne til meen och hinder / skole the och ehwem the tilhöra (efter som tilförende befalat är / och recesserne förmå) strax förstöres och nederbrytes / Men ther näghre sådana finnes / som Odelqwarne längdt afflägne och icke hinderlighe (hwilke och förthenskul icke woro til at miska) och dogh ännu icke Skattlagde åre / Vthan allenest Pertzedler eller Penningar vthaff vthgå pläga / Tå skole the samma hwadh heller the höra Oß / Adelen / Presterne eller andre til / inge vndantagne / ehwarst the och belägne åro / innan eller vthan Rää och Röör / aff Arrendatorerne eller andre ther til förordnade godhe Män / skattes och för ett wist Affradz Spannmål / thet högsta mögelighit wara kan / läggias / Och then som sin Sqwalteqwarn således icke wil Affradz läggia / han skal henne strax affschaffa och ödeläggia. Ther och näghre kunne finnas aff them som aff ålder och elliest tilförende Affradz lagde åre / förringa wara Affradzlagde / tå skal Affradet ther vppå så myckit förökes / som görligen pröfwas kan / Qwarnerne kunna göra skääl före. Sedan skal ock allom wara förbudit / nägre nyie Qwalter at vpbyggia / Odelqwarnerne til meen och förfång: Män ther näghen woro som en sådane Sqwalteqwarn / Odelqwarnerne widt afflägget / vpräta wil eller kan / tå skal then samma wara förplichtat then strax som förbemält är / at Affradz läggia.

3. Hwadh stelffue Qwarntollen anlangar / som vthi Penningar aff hwar Tunna Spannmål som males / vthgöres böör / Så skal then så här efter som tilförende / aff then

som til Qwarns kommer och mala wil/ tilfylleſt efter giorde Ordning afläggies/ och then tilförordnade Mölnaren eller then Qwarnen ägher/ och Miöl Tollen taghes och äthniuter/ leſwereres/ hwilken och medh Penningerne må til terminens förlopp sin nytto sökte/ doch så at han skal wara förplichtat eher til at swara/ och för hwar och een Tunna Spannmål/ som Qwarnen är skattat och Affradzlagd före/ uthan någen genſago eller förewänd endskyllan/ Fem Daler om åhret/ räcknandes ifrån Nyåhret näſtförledit 1629. at giffue/ och Arrendatoren på twenne terminer om åhret/ Nembligen/ en halffpart om Johannij och then andra om Martinij, fulkombligen tilställa.

4. Och såsom Arrendatorerne thenne föbte Qwarntoll/ så wäl som ock andre owiſſe och extra ordinarie hielper och pålagor/ aff Mölnaren eller Qwarn ägharen/ i rätta tijdh infordra och emoottagha skole/ Så skole the och wara förplichtade/ icke allenaſt på förb: terminer, heele Snimman in uthi wår Räntte Cammar/ tilfylleſt at afläggia och betala/ efter then Ordning som the then upburit hafwa/ Nembl: Fem Daler för hwar Tunna Spannmåls Toll/ uthan ock strax efter Martini, richtige och oförfalſkade Längder/ Reverſaler, Befalnings Zedlar och Qwittantzier/ uthi wår Räckninge Cammar göra och Inläggia. Och uppå thet the sådant alt medh theſte större flijt/ mäghe och skole efterkomma/ och i wärcket ställa/ wele wij them för sitt omaak hwar fyrtijande Penning aff sin Upbörd til löön efterlätit och beſtädt hafwa.

5. Skal thenne wår Ordning/ icke alleneſt nu strax tilbörligh en fortsättes/ uthan och här efter öfwer alt och altijdh widh macht hållas och handhafwas/ Och ingen fördriſte sigh näghot här emoot företaga eller göra/ Medh mindre wij stelffue för synnerlige orsaker skuld uthi ſerdeles

Landz-

Landzändar / igenom wåre Breeff någhen förandring ther vthinnan nädigst görandes warde.

6. Vthi thette alt / ther Arrendatorerne haffwa orsaak sigh öfwer någhen otroheet / mootwilligheet eller tredsko / hoos en eller annan at beswåra / tå skole Stähållarne them handen räckia / och bruka sin myndigheet them at hielpa / och then skyldige näpsa och straffa / Och then Mölnare som sigh otroligen förhåller removere och en dugligere / som trogen och räterädigh finnes / i stadhen igen / macht haffwa at insätie / så wäl vthi Frälses som wåre egne Qwarner (så frampe på giorde päminnelse om Mölnarens otroheet icke sielffue Qwarne äghenderne / wele ther vppå böther skaffa) Iw så lägandes at thenne wår Ordning må hoos allom hällin och efterkommen blifwa. Ther alle som thetta widhkommer / wete sigh at efterrätte. Datum Stockholm / then 29. Martij, 1629.

GUSTAVUS ADOLPHUS.